

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 75 (1962)

Rubrik: Ligia Romantscha = Lia Rumantscha : rapport annual 1961 : (mars 1961 - mars 1962)
Autor: [s.n.]

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 02.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Ligia Romontscha • Lia Rumantscha

RAPPORT ANNUAL

1961

(mars 1961 — mars 1962)

Stamparia Bündner Tagblatt AG Cuoir

REGISTER

La radunonza da delegai	3
Il cussegl	3
La suprastonza	3
Secretariat	3
Cumissiuns dalla Ligia	5
Las scolettas	5
Cuors romontschs	6
Teater	7
Ediziuns dalla Ligia en lavur	8
Nossas societads affiliadas	12
Publicaziuns dalla Ligia	21
Publicaziuns sustenidas	21
Autras publicaziuns romontschas	21
Novas legreivlas	22
Nos giubilars	23
Nos morts	23
Quen e bilanza 1961	27
Il quen 1961	37
Rapport dalla cumissiun da gestiun	39

La radunonza da delegai

Quei suprem organ dalla LR ha giu sia sesida annuala ils 15 d'avrel 1961. Per l'emprema gada han las societads affiliadas saviu tarmetter in diember da delegai conform agl art. 7 lit. b dils Tschentaments novs dalla LR che statuescha per mintga societad il dretg sin 3 vuschs fundamentalas e plinavon sin ina vusch supplementara per mintga 200 commembers u fracziuns da quei diember. Ina cumparegliaziun cun la radunonza da delegai digl onn 1960 demuossa buca ina differenza relevonta: Differentas societads han aunc buca finiu las reorganisaziuns prevedidas, aschia ch'igl ei grev per ellas d'eruir exactamein il diember da commembers.

La sesida ha priu in legreivel decuors. Cun l'instituziun dil cussegl sco intermediader denter LR e societads affiliadas seconcentreschan las discussiuns per regla bein sil ravugl pli pign, aschia ch'ei resta als delegai aunc empau temps per il contact personal. Sunter la deliberaziun dallas tractandas ha il secretari niev aunc dau ina cuorta survesta davart sias empremas impressiuns tier la LR.

Il cussegl

Il cussegl dalla LR ha giu duas sesidas. Sper las fatschentas ordinarias sco quen e preventiv eis el s'occupaus pli intensivamein cun la damonda dalla scolaziun dils carschi. Quei problem vegn pli e pli urgents en nossas valladas periclitadas dalla depopulaziun progressonta.

La suprastonza

Las tschun sesidas dalla suprastonza ein stadas dedicadas per ina buna part alla predeliberaziun dallas fatschentas dil cussegl. Ultra da quei ha la preparaziun dils quater vocabularis occupau ella abundantamein. Plinavon eis ella sefatschentada cul problem dil romontsch en scola ed en quei connex cun la damonda dall'introducziun d'ina instrucziun romontscha facultativa a Cuera. Gest en vesta dil grond moviment dalla campagna els loghens pli gronds sepresenta l'urgenta necessitad da procurar per ina instrucziun romontscha en quels, cass cuntrari sto la posiziun da nies lungatg daventar cun riet fetg periclitada.

Secretariat

La preparaziun dallas ediziuns dils vocabularis ed autras ovras (Guardia Grischuna, Laudinella, Muossavia dramatic, Grammatica valladra etc.) han era purtau al secretariat in grond augment dalla

lavor amministrativa. Aschia ha ei giu num da procurar ils necessaris congedis pils redactors, preparar istanzas per la finanziaziun da quellas obras che sto per la plipart vegnir fatga ordeifer il quen administrativ e da conferir cun autoritads e stampas eav.

Speciala atenziun pretenda il *problem dall'instrucziun romontscha* en scola. La munconza da scolasts romontschs en in diember loghens zun periclitai sco era l'indifferenza da vasts cercels per il romontsch, nauschas consequenzas dalla cogniunctura che sefan valer pli e pli era tier nus, smanatschan d'impedir il giavischau success en quels graus. Surtut la situaziun dil romontsch a Cuera e Domat ha occupau intensivamein las istanzas dalla LR e specialmein il secretari.

Plinavon caschunescha il continuau carschament dalla carschia era alla LR *quitaus financials*. Per las scolettas ch'ei en biars loghens la premissa indispensabla per il manteniment dil romontsch vegn ei tschercau ina certa ulivaziun finanziaria denter las vischnauncas. Las contractivas cun differentas vischnauncas cun finanzas infirmidas entras l'exploraziun dallas forzas d'aua ni il traffic dad jasters sco per ex. Andeer, Calantgil, Flem, S. Murezi e Ziraun han giu in legreivel success. Aschia sa la LR sustener pli intensivamein las scolettas ellas vischnauncas che san prestar mo pintgas contribuziuns.

Sper quellas incumbensas principalas ha il secretariat giu da survir cun biaras *informaziuns* orales e per scret, cun *referats* (3 a Cuera, mintgamai 1 a Breil, Glion, Mustér e Vella) e cun artechels da propaganda pil comite dalla fiasta federala, per periodicas e cun contribuziuns pil radio. Plinavon eis ei vegniu preparau in'emissiun per la televisiun.

Davart il *traffic dil biro* possien las suandontas indicaziuns informar: Igl onn 1961 ein sorti dil biro: 2 325 brevs e cartas postalas, 2 644 stampats, 855 pachets, 4 922 cudischs e 1 938 canzuns sin fepls. (Voc. Vieli 105, Dicziunari Bezzola/Tönjachen 63, Uorsin 23, Flurina 50, Nossas Praulas 65, Laudinella 160, Guardia Grischuna 90, Nay/Vieli, Bien di, bien onn 261, Carnets dall'OSL e LR 2 593, Musa Romontscha 21, Bibliografia I e II 43, Canzunettas e versets 46, Canzunettas e giugs 51, Pieder spelau 37, Svida da filar 10, Pignoc 19, Arquint, Cuors vallader 12, Arquint/Felix, Curs sutsilvan 38, Tablas Brunies 224 serias, Istorgias da Barba Plasch 14, Dolf, Istorgias II 12, Perini, Otto Barblan 20, divers auters cudischs 965.

Pagaments:

1 836 pagaments ein vegni fatgs dalla Ligia

933 pagaments ein vegni fatgs dalla Ligia

Las cumissiuns dalla Ligia

Cumischiun da chaunt

Als 3 ed als 18 marz 1961 as radunet la cumischiun da chaunt LR a sia dieta illa Chesa populera a Cuira.

Preschaints eiran tuots commembers v. d. ils signours prof. Armon Cantieni, prof. Beni Dolf, magister sec. Luzi Parpan, prof. Duri Sialm barmör., magister Nuot Vonmoos e l'infrascrit scu president.

Aunz cu as metter vi a la lavur per accomplir noss'incombenza decidit la cumischiun zieva madüra discussiun sün proposta fatta e cun unanimited da vuschs dad applicher ün giudicat zuond sever areguard la tscherna da las composiziuns chi dessan gnir suotamissas a la LR a maun da noss coros da chaunt in Grischun ed eir utro.

Dalander resulta cha da 74 composiziuns chi ans sun gnidas preschantedas pudettan 24 chanzungs gnir designedas scu adatedas per nos scopo. Quellas as scompartan scu segua: 8 chanzuns per coros virils, 24 per coros masdos e be üna per coros da damas. La LR lascha multiplicher las composiziuns propostas da la cumischiun da chaunt e las metta a disposiziun a noss coros rumauntschs.

La cumischiun da chaunt vuless insembel cun la LR intimer a tuots componists rumauntschs d'ans servir cun material per cha'ls coros rumauntschs and possan fer adöver.

Aunz cu conclüder quaist cuort rapport am chat in dovair da fer menziun da la granda perdita cha nossa cumischiun ho subieu tres la mort da nos zuond appredscho commember prof. Duri Sialm chi tres sieu fer joviel e sieu giudicat ferm ed imparziel s'avaiva acquisto l'amicizcha da l'intera cumischiun. Quella ingrazcha eir sün quaista via al cher defunt per ils grands merits ch'el ho gieu per noss intents. Nus vulains mategner il cher trapasso illa megltra memüergia.

Dr. A. Perini

Las scolettas

Igl onn 1961 â betga fiars grändas undas an nossas scolettas. Nus dastgagn easser cuntaints cun la lavur ca e vagnida prestada a stuvagn easser adigna ple angraztgevals scha nus savagn mintg'onn puspe catar mattas adatadas par manar nossas scolettas. A Tumegl â'gl do eгна midada sen d'atunn. Giufna *Paulina Janutin* ca veva mano tres unviarns quella scoletta â gieu nozzas da stad cun sear Silvio Dedual da Parsonz a nus vagn savieu ramplazar ella tras giufna *Ida Caspar* da Lantsch. L'onda *Annamaria Battaglia* ca veva do eгна roscha onns scoletta se Veulden e oz ear maridada cun sear Franco Guidon a Latsch. Ascheia vagn nus stuvieu vurdar ear par quella vischnànca par eгна nova mussadra. Displaschevlameing vagn

nus cato nigna matta sutsilvana. Giufna *Elisabet Candrian* da Castrisch e alura stada pronta da surpender quella scoletta ad ella e savivida aint bagn an que vitget ad â ear amprieu pulit sutsilvan. Ear a Domat â'gl do egna midada. Giufna *Marlys Weibel*, egna da las quatter mussadras da Domat, â gieu nozzas da Pastgas cun sear Hans Durisch. Ella â lu ânc do scoletta toccan l'antscheata da november ad â ascheia savieu manar aint sia suczessura, la giufna *Antonia Derungs* da Camuns an Lumnezia. L'antscheata da la stad â a Bargugn surprieu giufna *Armina Weisstanner* la scoletta, suainter ca dunna *Nesa Gregori-Nogler* eara saglid'aint sur unviarn par l'onda *Margrit Godly*. L'antscheata da schaner â l'onda *Dora Pfister* da Castrisch rut malameing egna tgomba, ascheia c'igls unfànts ân stuvieu star egn mains a tgea toccan nus vagn cato egna substituta an giufna *Agnes Tschuor* da Sagogn ca less alura cuagl tains surpender definitivameing egna scoletta rumàntscha.

Digls 11 toccan igls 16 da satember â la Leia Rumàntscha organiso a Scharans egn curs d'antruvidamaint par mussadras da scoletta. A quel ân prieu part 12 mattas, 6 ladegnas, 3 sursilvanas a 3 surmiranas. Da quellas magnan oz seat egna scoletta.

Ad ussa lainsa ver sprànza ca ear igl onn 1962 davainti egn onn fritgeval par la lavur an nossas scolettas.

Anna-Lina Felix

Cuors romontschs 1961/62, organisai ni susteni dalla Ligia Romontscha

Liug:	Scolast:	Diember d. particip.	Idiom:	Cuors:
Cuera	Gieri Carigiet	10	sursilvan	I
Cuera	Fridolin Quinter	4	sursilvan	II
Cuera	Gieri Carigiet	4	sursilvan	III
Cuera	dr. J. C. Arquint	5	ladin	II
Cuera	dr. J. C. Arquint	4	ladin	III
Bonaduz	Heinrich Dietrich	5	sursilvan	I
Danis	Geli Cathomen	6	sursilvan	I
Domat	Dorli Rageth	7	sursilvan	I
Domat	Andrea Solèr	5	sursilvan	II
Lai	Toni Cantieni	5	surmiran	II
Mustér	Giusep Capaul	8	sursilvan	I
Mustér	Giusep Capaul	4	sursilvan	II
San Murezi	Arnold Parli	5	ladin	I
San Murezi	Arnold Parli	8	ladin	II
Sedrun	Leci Jacomet	5	sursilvan	II
Siat	Arnold Casanova	8	sursilvan	I
Silvaplana	Peider Mengiardi	9	ladin	I
Trun	Modest Decurtins	6	sursilvan	II
Tusan	Anna-Lina Felix	5	sutsilvan	II
Tusan	Anna-Lina Felix	5	sutsilvan	III

Teater

L'an scuors nu po gnir registrà sco zuond remarchabel per il sector dal teater rumantsch. I gnit giovà illa media da main co oters ans; la *consultaziun* per teaters avet damain lavur. A partir dals 22 avrigl 1961 fin als 28 favrer 1962 sun entradas be 15 dumandas per tocs rumantschs. Quista schminuaziun da retscherchas per tocs as dedüa per part dal fat cha nus nu posedain malavita ingüs tocs novs plü. Las societads da teater, e las otras chi Giovan teater, tscherchan in prüma lingia tocs novs e piglian pür in seguonda lingia tocs vegls, schi nu's lascha propi na procurar novs. Perquai s'ha pudü constatar, our dals inserats da gazettas, cha bleras societads han darcheu giovà tocs chi han sves fat tradüer o scriver. E quai ais bun uschè. I füss forsa racumandabel cha'ls auturs da novs tocs d'teater, inoltressan var 2 exemplars da lur tocs a la LR per l'archiv e per t'ils racumandar a quels chi tscherchan tocs.

In plü s'ha pudü constatar cha'l material da teaters avant mans per part nu correspuonda neir plü als bsögns da nossas societads sül pajais. I sun pacs lous plü chi han giuventüna avuonda a disposiziun per giovar tocs cun bleras persunas e tocs cun bleras culissas. *La vouta vers ils tocs simpels*, cun pacas persunas, cun pacas decozaziuns e cun pacs costüms, ais salüdaivla. Perche uschè gnaran plan planet rapreschantats eir daplüs tocs moderns, v. d. da la vita dad hoz, cun da noss problems dad hoz.

I füss perquai indichà da far ün sforz davart da la LR, e dad otras societads chi promovan il teater rumantsch, per obtgnair buns tocs moderns, adattats a las relaziuns dad hoz in nossas valladas. Co füss quai, scha la LR dess ad ün pèr auturs l'incumbenza da scriver tals tocs? Quai avess forsa meglder success co da lantschar concorrenzas.

Nus stuvain in quist lö eir manzunar cha las lavurs redacziunalas per l'ediziun dal *nouv muossavia dramatic* sun glivradas e cha quist bun agüd a redschissurs e teatrists pudarà ir in stampa prosmaing. Al dr. Gadola pertocca ün cordial ingrazchamaint per sia preziusa lavur. Sün la stà chi vain avess el dad esser disponibel a noss teatrists. Auturs da tocs na registrats fan il bain d'annunziar quels a la LR per chi possan gnir resguardats subit. Dal reminent dà quai üna mappa cun fögls volants, da maniera chi's pudarà cumplettar davoman culs tocs chi cumparan pür davu al cumparsa dal Muossavia.

Cuoira, chalandamarz 1962

Tista Murk

Ediziuns dalla Ligia en lavur

Vocabulari sursilvan-tudestg

El rapport dalla LR pigl onn 1960 ha il redactur annunziàu il davos tschancun en la lavur vid il Vocabulari. Questa finamira ei denton vegnida contonschida. Il Vocabulari ei, quei che partegn las lavurs da redacziun, semtgaus.

El decuors dall'emprema mesadad digl onn vargau ha la stampa tschenta a fin il manuscret, vul dir las parts dad St — Z. Havend la Societad retoromontscha concediu a nus generusamein in congedi da plirs meins, havein nus silsuenter saviu proceder alla correctura dallas bandieras, ed oravontut alla contracziun stentusa da quellas sin in exemplar, pli tard alla correctura dil Vocabulari ruts en paginas. Plinavon havein nus saviu redegger cun temps e peda l'introducziun sco era las parts annexas: las gliestas dils verbs e quellas dils prenums e num localis.

Ei descha aunc al redactur dad engraziar a ses amitgs e collaborators, ch'ei era duront igl onn vargau mai vegni unfis da contribuir alla reussida dall'ovra. Cun sentiments d'engrazieivladad e renconuschientscha menziunein nus la biala collavur ed ils cussegls dils correcturs: insp. Ignazi Beer, tipograf Rest Antoni Caviezel e prof. dr. Christian Lorez; buc il davos era il quitau per l'ovra ed il sustegn dil president dalla LR, Stiafen Loringett, da sia suprastanza e dil secretari dr. G. G. Casaulta.

Cuera, ils 10 da mars 1962

Alexi Decurtins

Sco ei seresulta dil sura rapport dil redactur ei il Vocabulari staus tschenta a fin viers la mesadad digl onn 1961. Conform al plaid daus a sias uras alla Romania ha la LR cun preavis dils 27 da matg ed invitaziun definitiva dils 9 da zercladur 1961 aposta aunc convocau ina gada la cumissiun pil Vocabulari sursilvan, per tractar definitivamein la damonda «de/da». Ella ha fatg quei nunditgont il fatg, che la Romania haveva approbau e confirmau entras ses delegai:

- a) las directivas relaschadas dalla radunonza da delegai LR dils 30 da mars 1957 concernent la damonda d'avischinaziun e la moda e maniera co formar las cumissiuns pils vocabularis e
- b) la simplificaziun dalla regla dil «de» e «da» publicada el rapport dalla LR digl onn 1957/58 (pagina 10).

La cumposiziun dalla cumissiun pil Vocabulari sursilvan ch'era, sco quellas pils auters vocabularis, vegnida fixada conform allas directivas approbada dalla radunonza da delegai dils 30 da mars 1957 (rapport LR 1957/58, pag. 3 e 4) da cuminonza cun las duas

societads cointeressadas (igl anteriur president dalla Romania, scol. sec. Toni Halter, ha confirmau quei publicamein en la radunonza generala dalla Romania dils 26 da december 1961 a Glion) ei en principi stada la medema sco ils 1957. Sulettamein prof. dr. h. c. Hercli Bertogg p. m. ei vegnius remplazaus entras Ser Martin Fontana, Castrisch. Plinavon ha il president dalla Romania, Hendri Spescha, fatg part dalla cumissiun sco niev commember. Pigl auter era la cumposiziun dalla cumissiun la suandonta: insp. Ignazi Beer; Rev. P. Vigeli Berther; insp. Leo Bundi; Ser P. P. Cadonau; dr. Donat Cadruvi; red. Cristian Caduff; dr. Augustin Cahannes; Sur Pius Camenisch; dr. Giachen Giusep Casaulta; tipograf Rest Antoni Caviezel; stampadur Pius Condrau; Ser Flurin Darms; dr. Alexi Decurtins; dr. Gion Deplazes; Sur Alois Derungs; dr. Erwin Durgiai; Sur Giusep Durschei; dr. Guglielm Gadola; scol. sec. Toni Halter; scol. sec. Ludovic Hendry; scol. sec. Pieder Antoni Livers; dr. Alfons Maissen.

Dalla sesida dils 21 da zercladur 1961 ein 17 commembers dalla cumissiun separticipai, plinavon prof. Pieder Cavigelli e prof. dr. Augustin Maissen cun vusch consultativa. Seperstgisai eran: dr. D. Cadruvi, Sur P. Camenisch, Ser F. Darms, Sur A. Derungs, dr. E. Durgiai, T. Halter, L. Hendry, dr. A. Schorta.

En sia beneventaziun ha il parsura dalla LR constatau ed accentuau la cumpetenzza dalla cumissiun en fatgs da redacziun ed ediziun dil Vocabulari. Silsunter ha il redactur presentau en in extendiu votum che ha cumpigliau ils differents aspects dil problem las rashuns che plaidan dil pugn da vesta scientific e practic per ina simplificaziun el senn da sia proposta che secloma: Ins scrivi adina e daptut DA, DALL', DALLA, DALLAS; DIL, DIGL, DILS.

Dr. Alexi Decurtins ha denton accentuau, che la cumissiun hagi la cupleina libertad d'acceptar u da renviar questa proposta, ni schizun da proponer da sia vart in'otra via. Quei seresulta claramein dalla scartira informativa aschuntada alla invitaziun dils 9 da zercladur 1961 nua ch'ins sa leger: « . . . la Cumissiun dil Vocabulari (vegn) a saver decider en tutta libertad, schebein ella vul far bien questa proposta u buc.» Ed il passadi el protocol dalla sesida dils 21 da zercladur 1961 (pagina 13) ei buca meins evidents: «Per finir supplichescha (il redactur) da prender oz ina decisiun, seclomi ella lu sco ella vegli. Ins duei far quei en tutta libertad senza prender risguard dalla persuna dil redactur».

L'argumentaziun dil redactur ha anflau buna accoglientscha. Nuotatonmeins ha la liunga e viva discussiun manifestau il giavisch ch'ins arrivi ad ina entelgientscha. La gronda majoritad dils presents inclusiv il redactur fuss stada per amur dalla pasch prompta dad ir ina

via media. Essend quei buca pusseivel, ein dils 13 commembers dalla cumissiun aunc presents el mument dalla votaziun 12 s'exprimi per la proposta dil redactur, ferton ch'in ha votau encunter ellà. Ins ei denton era staus d'accord da recepir «de» e «della» sco cavazzin el Vocabulari e da circumscriber lur funcziun e diever ell'introducziun.

Cun quei ei il principi da simplificar il «de» e «da» en «da» vegnius confirmaus buca meins che treis gadas e quei:

- a) en la sesida dalla cumissiun pil Vocabulari dils 7 da settember 1957;
- b) ensemen cun il rapport annual 1957/58 dalla LR;
- c) en la secunda sesida dalla cumissiun pil Vocabulari dils 21 da zercladur 1961.

La LR ei sedrizzata tenor quellas directivas e buc in organ ni ufficial dalla LR ha dad el anora priu autras disposiziuns definitivass. La LR che ha giu il quitau per la finanziaziun dils vocabularis ed ei perquei era responsabla viers ils subsidients ei sespruada da procurar la realisaziun da quels tenor meglier saver e puder, setracta ei cheu gie d'ina da sias pli noblas, mo era pli grevas incumbensas.

Vocabulari rumantsch-ladin-tudais-ch

Nus eschan oramai vi da las ultimas lavuors da nos vocabulari. La redacziun ais statta glivrada a la fin da gün 1961, intant ch'üna buna part da l'ouvra as rechattaiva fingià in stampa.

In regard a la part pratica, — tabellas da pronunzcha, da fonetica, dals verbs, e register da noms propriis e locals, — avain nus acceptà in granda part quella dal Dicziunari tudais-ch-ladin da Bezzola-Tönjachen. Nus avain eir chattà per bön da rediger las explicaziuns chi regardan il möd d'adöver in lingua tudais-cha (sco in Bezzola-Tönjachen), siand cha'l vocabulari gnarà consultà pustüt eir da lectuors na rumantschs.

Las correcturas fattas durant la stampa sun stattas bain richas, nöglia be chaschunadas da Conzett & Huber, chi ha lavurà in möd ourdvard precis e speditiv; i's trattaiva blerant pustüt dad agens fals e da svistas, chi paran da schmütschir dafatta a la megladra rait da correctura. Id ais stat necessari da leger tras tuot il text da stampa almain trais voutas, fin chi ha bastü da reverer be plü las correcturas dals singuls fals. Il redactur ha gnü, eir durant quaista lavur, il decisiv agüd e cussagl da sar rav. J. U. Gaudenz, da sar

Notaporta Gaudenz e da giunfra Domenica Messmer, per il qual el ingrazcha da cour.

Nus avain pudü dar, fin hoz, il bun per la stampa per ca. $\frac{2}{3}$ dal vocabulari, uschè chi'ns para pussibel da pudair dar l'ultim strich amo avant Pasqua.

Winterthur, ils 6 marz 1962

Il redactor: *Oscar Peer*

Rapport davart igl vocabulari surmiran

Siva 10 onns da lavour ple u manc occasiunala durant las vacanzas ò igl sotsignia, sen urgentas instanzas digl meritivel president da la LR, signour St. Loringett, dumando a la regenza da Zug en congedi da seis meis per manar igl Vocabulari finalmaintg tar ena buna fegn. Uscheia en, ainten igl decurs digl aton 1961 e digl anvien 1962, pudia neir redigeidas las letras tgi suondan: C, G, H, I, S, U e Z.

Ellas cumpeglian quasi 200 paginas manuscretg, scretg cun la maschina. Dr. Mena Wüthrich-Grisch ò malaveta da betg pudeir redigier la letra S scu gl'era stò previa, ma ella sa daclera pronta da colluvrar per la part tudestga-rumantscha. — A la part rumantscha-tudestga da circa 440 paginas manuscretg speran igls redactors da pudeir aschuntar durant la parmaveira e la stad vègnenta la part *scursaneida* tudestga-rumantscha. Lezza dess cuntigneir negna fra-seologia, ma porscher agl lectour tots igls neologissems ed igls plets digl svilup tecnic digls noss deis. —

A tots informatours da Sur- e Sotses exprima la redacziun en tgod angraztgamaint per igls nundumbrevels sclarimaints davart plets vigls, gaffanaglia, stgerpa ed isanzas da taimp sparia.

A. Sonder

Pledari da Sutselva

Igl sutascret â gieu egn cungedi da dus mains. Ascheia e'gl sto pusseval da luvrar davent digls 15 da fanadur tocan la fegn d'october 1961 sainza disturbi. Redacziun digls bustabs T, O, Z, Q a schino igl S. Controlo cugl matrial digl DRG. Surluvro divers bustabs a scho multiplitgear. La redacziun da la part rumantsch-tudestga e schinada, a sear dr. A. Schorta â sadeclaro prunt da far la critica. Giufna M. Paul â antschiat a volver igl matrial par la part tudestg-rumantscha, ascheia ca la redacziun da quela part sa vagnir prida a màn da stad 1962.

San Murezi, 14 marz 1962

Curo Mani

**Ediziun centenara da Peider Lansel
in incumbensa da l'Uniun dals Grischs e da la
Lia Rumantscha**

La preparaziun dal text chi vain a figurar aint ill'ediziun centenara ais avanzada. I gnittan repassadas las numerusas variantas da las poesias originalas e nodadas in möd complet aint il cudesch da variantas, cun rinviaments sün cedlas, uschè chi pudaran servir ün di a tuot quels chi voutan far stüdis detagliats sur da Lansel e sia poesia. Be üna pitschna part da las variantas eruidas gnaran a cumparair aint ill'aggiunta a l'ediziun centenara. Plünavant gnittan ramassadas e revaisas tuot las versiuns poeticas da Lansel, chi fuormaran il seguond tom da l'ediziun. Quai füt üna lavur chi dumandet blera peida, siond bleras versiuns sparpagliadas in da tuottasorts gasettas e revistas, otras in manuscrits ferm modificats ed amo otras destinadas al cudesch da chant per cor da duonnas intitulà «Laudinella» (cha Lansel vaiva progettà), e quellas nu sun adüna cumponüdas tenor princips püramaing litterars. Quia as trattaraja da far üna buna tschernu. Implü gnit excerpà e congualà ün toc inavant il material relativ a Lansel chi's rechatta illa Biblioteca chantunala a Cuira.

Uossa staran gnir scleridas definitivamaing las dumondas d'ortografia per l'ediziun e stabili l'indavorouda da las poesias e dals insais. Pür lura po il text ir in stampa.

Sco früts accessoris da la lavur redacziunala vi da l'ouvra da Lansel pon valair l'emischiun per «Radioscola» sur da «La poesia da Peider Lansel» (emissa ils 17 october 1961; v. Radioscola, annada VI, 2. cud. cun illustraziuns) e l'artichel aint illa «Neue Zürcher Zeitung» dals 11 marz 1962 sur da P. Lansel sco traductur da poesias da Gottfried Keller.

Winterthur, ils 4 marz 1962

Andri Peer

Nossas societads affiliadas

Società Retorumantscha

La radunanza generala dals 9 gün 1961 al restorant Calanda, Cuira, fet bun üna *revisiun parziala dals tschantamaints*, statta bain preparada da la suprastanza. Ils vegls tschantamaints portaivan la data dals 15 december 1885 / 21 mai 1937. Seguond quaists eiran be ils abbonents dallas Annalas commembers da nossa società. In vista al fat cha nus vain eir ün ampel nummer d'abbonents dal Dicziunari Rumantsch Grischun füt necessari üna *revisiun dals tschaintamaints*,

in quel sen, cha d'uoss'invia vegnan resguardads eir ils abbonents dal DRG sco commembers da la SRR.

Invezza d'üna cumischun redacziunala, chi mai nun füt eletta, prevezzan ils novs tschaintamaints l'eleziun da duos redacters per las Annalas; ün per la part ladina, l'oter per quella sursilvana.

Seguond ils vegls statüts avess la SRR stovü salvar ogni an 2 radunanzas, da las qualas üna sül pajais. Uossa ais previs be üna radunanza annuala. Sül pajais gnaran salvadas radunanzas da temp in temp.

In occasiun da nossa radunanza generala salvet sign. mag. Linard Tomasin, president da l'URT, ün stupend ed interessant referat davart «problems linguistics dals Rumantschs a Turich».

L'an 1961 cumparittan darcheu 3 fasciculs dal *Dicziunari Rumantsch Grischun*, nempe ils nummers 39—41 chi trattan ils plects Chaschada fin Chischner. Quaista granda lavur dals duos redacters Dr. A. Schorta e Dr. A. Decurtins sco eir dals collavuradurs Dr. H. Schmid, prof. T. Nigg ed ils commembers dalla cumischun filologica merita arcugnuschentscha ed ingrazchamaint.

Las *Annalas* 1961 cumparittan in ün bel tom chi chattet bun' accoglientscha. Il duos redacters insp. scol. Töna Schmid e prof. dr. Paul Tomaschett prestettan granda lavur chi vain medemmamaing ringrazhada. Malavita inoltret sign. prof. P. Tomaschett sia demischun, nun podiand davent da Lucerna assumer inavant quaista greiva incompensa. Per sias grandas fadias a pro e bun da nossas Annalas merita el nos ils plü sincers ringrazchamaints. In sia piazza gnit elet signur chaplan Felici Maissen, Zignau.

La Società Retorumantscha quinta uossa 845 *commembers*, nempe 375 abbonents dallas Annalas, 324 abbonents dal *Dicziunari Rumantsch Grischun* e 146 abbonents dallas Annalas ed il DRG.

Dr. Nicola Gaudenz

Romania

Ediziuns

Sco usitau ha la Romania era quest onn ediu ses organs tradizionalns Tschespet ed Ischi. Omisduas publicaziuns han anflau bien esit.

Il Sontga Clau/Son Niclo, in'ediziun per la giuventetgna fatga da cuminonza cun l'URS, ei cumparida uonn per la secunda ga. Ultra da quei ha la Romania ediu la novella Levzas petras da Gion Deplazes ed ina retscha da canzuns da Giusep Maissen. La secziun studentica ha regalau per la fin digl onn alla giuventetgna in bufatg cudischet da canzuns popularas e studenticas.

Acziun

- a) Sco gl'onnn vargau vein nus era uonn susteniu las scolettas a Sedrun e Danis, sinaquei che l'assimilaziun dils affons buca romontschs en quels loghens vegni promovida.
- b) Ils cuors romontschs per carschi da lieunga tudestga sesents en nos vitgs vegnan era uonn dai leu nua ch'il basegns ed ils interessents ein avon maun, aschia a Sedrun, Mustér, Trun, Danis e Siat. La participaziun ei buna tochen fetg buna.
- c) Cun gl'intent d'infirmir il contact cun la populaziun romaniana vein nus, ensemen cun ina grupp da giugadurs dalla secziun studentica visitau ils vitgs suandonts: Breil, Danis, Vignogn, Vrin e Zignau. Quell'acziun stat en stretg connex cun la revisiun dils statuts ch'ei planisada e preparada.
- d) Duront la stad ha la secziun studentica organisau gl'emprem camp romontsch studentic a Breil. Quei camp ei staus dedicaus alla cultivaziun dall'amicezia denter ils students ed al studi da problems linguistics e culturals. La Romania gronda ha susteniu quell'acziun cun plaid e fatg.
- e) La fiasta populara dalla Romania, organisada dalla secziun studentica a Panaduz, ei stada ina demonstraziun interromontscha dalla quala ins astga ver plascher.

Hendri Spescha

Uniun dals Grischs

Cun grand plaschair avain nus das-chü onurar quaist an las administraduras da l'Uniun dals Grischs. Giunfra Babina e giunfra Corina Frizzoni han celebrà lur 20avel giubileum sco administraduras da l'Uniun dals Grischs. In quaists duos decennis han ellas prastà üna lavur imensa per nossa lingua e cultura rumantscha.

La Spiuerta ladina dal 1961, organisada da l'Uniun dals Grischs a favur da la Chasa Fliana ha gnü ün ourdvard bun esit. I sun entrats passa fr. 20 000.—. Fich blers Rumantschs han cumprovà *cul fat* cha lur amur per nossa bella e custavla jerta ladina vala per els daplü co be peds. Ma eir las radunanzas cumünalas e differentas societats nun han tardà da'ns spordscher man. Da quella vart avain nus survgni ün sustegn da fr. 24 000.—. Quaist viv interess e'l sustegn d'üna granda part da nossa populaziun invers nossa lavur ans impla cun plaschair e sotisfacziun. La Chasa Fliana nun es perque be l'ouvra d'ün pèr singuls, ella es blerant portada d'üna granda part da nos pövel ladin. Al mumaint sun ils cuors da Lavin frequentats da 123 persunas, hommens, duonnas e giuvnas da 17—52 ans. In favrèr orga-

nisescha l'Uniun dals Grischs in quaista chasa ün cuors per sots a la veglia.

Daspö duos ans ha l'Uniun dals Grischs 500 *commembers* daplü co fin quà.

Nossas *scoulinas rumantschas* prospereschan cha que ais ün plashair.

Ils *cuors da rumantsch* han stuvü gnir neglets l'an passà e quaist inviern pervia cha nus nu vain amo na a disposiziun ingünas grammaticas ni per l'Engiadin'ota ni per l'Engadina bassa.

La grammatica, il pled puter da dr. Scheitlin giarà in stampa in schnèr dal 1962.

Il *Fögl Ladin* dà a l'Uniun dals Grischs bler da stübgjar, e quai pervia cha la Stamparia engiadinaisa edirà il *Fögl Ladin* be fin als 30 da settember 1962. Da quel termin davent sto l'UdG edir svesc il *Fögl Ladin* o ün'otra gazetta ladina. Uena cumischiun da tschinch *commembers* stübgja daspö mais la problematica da nossa gazetta ladina e sperescha da chattar üna soluziun satisfacenta fin quella jada. Pl cuors da l'inviern 1962 stuvaran nus banir üna radunanza extraordinaria chi avarà da trattar il problem: «la gazetta ladina». Uen ingrazchamaint bain merità vulesse eu spordscher a la redactura dal *Fögl Ladin*, a giunfra Domenica Messmer per sia istancabla lavur.

Ils oters periodics: Il Chalender ladin, il Sain Pitschen, il Dun da Nadal e l'Aviöl ans allegrettan eir l'an scuors. A la redactura ed a tuots redactors nos ingrazchamaint.

Il *dicziunari rumantsch-tudais-ch* ais uossa in stampa.

L'UdG ha das-chü sustgnair duos ouvas litteraras: il drama «*Giachem Biffrun*» da Men Gaudenz e'l bel cudaschet da sar Richard Lareida titulà: «*Zuoz vegl*». La stampa dal prüm roman in lingua ladina: «*La müdada*» da Cla Biert gnarà eir sustgnüda da nossa società. —

Nossa plü granda mischiun consista amo adüna in lavur in pitschen, da persuna a persuna e da persvader a nos pövel cha be tras lavur instancabla ed üna ferma persvasiun per nossa chosa ans pudaina defender e salvar.

Per l'Uniun dals Grischs, il president: *Rico Parli*

Renania

La lavur da la Renania â ear durant igl onn 1961 sacunzentro prinzipalmeng sen igls roms suandants:

I. EDIZIUNS

a) Periodics

1. Igl calender «Per mintga gi»

Da quel e la 40 vla annada cumparida a quegl cun egna part sursilvana ad egna part sutsilvana. Mintga part â egn agian redactur. — Stampa a spediziùn: Bischofberger a Co., Cuira.

2. Igl «Dùn da Nadal»

Que «cudaschet da ligier» par la giuvantetgna renana e sco durànt igls davos cumparieu an duas parts:

Igl «Dùn» sursilvan Igl «Dùn» sutsilvan
Mintgegn sut egn agian redactur
Stampa a spediziùn: Roth a Co., Tusàn.

b) Giasettas

La Renania dat or la giasetta «La Casa paterna» ca cumpara egnea l'eanda. Bagn e la part prinzipala scretta agl Sursilvan, ma dasperas cuntean ella adigna puspe artecals sutsilvans, ad â ascheia antras sper igl «Per mintga gi» muntada sco egna da las duas «pùnts» prinzipalas tràntar la Surselva renana a la Sutselva renana.

La «Casa paterna» cumpara an var 800 exemplars a vean edida a stampada da Bischofberger a Co., Cuira.

c) Literatura belletristica

Durànt igl onn 1961 â la Renania do or nigns cudaschs cun tala literatura, mo dantànt preparo schi liantsch l'ediziùn d'egn cudaschet cun poeias da Curo Mani ca quellas savessan cumparer agl curs da la parmavera 1962.

II. ACZIUNS SPEZIALAS

1. «La fatscha da nos vitgs»

Quell'acziùn a ear durànt igl onn passo ampruvo da radir aschi liantsch ca las inscripziuns novas veda tgeas (oravàntut veda albiartgs, ustreias, stizuns etc.) segian rumàntschas a ca ple viglias tudestgas savessan vagnir ramplazadas antras rumàntschas. Ear qua sa adigna vagnir cunstato anqual suzcess, mo stgessan quels ànc easser ple grànds.

2. Teater rumàntsch

Ear qua dastga betga vagnir fatg megna gràndas pratansiùns sco las relaziùns en oz an nossas vischnàncas, mo ear suczess ple modests san gidar tier da salvar igl teater rumàntsch digl distegn da stuer ir sut digl tuttafatg.

La Renania a adigna puspe animo las sozietads or an las vischnàncas da dar teaters rumàntschs a musso vei sen igl fatg ca talas uniùns vessan las pussevladad da giuiear lur toc ear an otras vischnàncas rumàntschas.

Ascheia â p. s. la uniùn da giuvantetgna «Calandaria» da la Muntogna sura da Schons gieu egn raprasantaziùn da teater ad Andeer («Telas filiant» da Curo Mani) ad egn gruppa da giufnas a giuvans da Vuorz â giuieu igl davos atunn a Sched (la sera populara da la radunàntza da delegos da la Renania).

Schagea ca la gliud giufna banduna oz ple a ple nossas vischnàncas par ir a scola anavànt near par amprender egn maestrign a ca nus vagn ànc adigna mancàntza da tocs proppi adatos, vean la Renania a far ear agl avagnir tut sieus pusseval par la tgira digl teater rumàntsch.

3. Curs rumàntschs

Malaveta egl betga sto pusseval da manar tras durànt igl onn passo curs rumàntschs par carschieus, dantànt â la Renania amàn d'ancurir novas veias da dar a tals curs ple forza d'intressar igl piaval. Pleanavànt en vagnieus a vignan fatg sforzs da catar scolasts adatos par manar tals curs.

4. Acziùns par la tgira da la giuvantetgna renana

An la davosa sasida digls 1961 â la suprastàntza da Renania ear safatschanto danovameng cun igl problem da la tgira da la giuvantetgna renana a concludieu da far l'amprova da manar tras egn «cumegn da la giuvantegna renana». Quel savess ver liac durànt igl matg a Castrisch a dar a sculars sco ear a mats a matàns da la Sure Sutselva renana la pussevladad da prender cuntact anzemal.

5. Sustignamaint da scolettas

Ear par igl 1961 â la Renania sustanieu cun egn import da fr. 200.— las scolettas.

Andeer, igls 5 da schaner 1962

Igl parsura: *Gion Mani*

Uniung Rumantscha da Surmeir

Publicaziungs:

Sot igl motto: «*Nous festivagn*» è cumpareida an vistgia da giubileum la 40 avla annada digl «*Noss Sulom*». An furma distingueida ans lascha igl redacter G. P. Thöni, Basilea, reveiver avant noss igls fundatours da l'URS e promotours digl Rumantsch Surmeir aint igls davos 40 onns passos.

Calender Surmiran. Chel è cumparia an 11 avla annada, redigia da Gisep Sigron, Alvagni. Per la proxima annada nirò a signier scu redacter scolast secundar Fausto Signorell, Alvagni. Igl legra nous tgi gl'è reussia da gudagner puspe en giouen redacter e collaboratur.

Igl meis d'otgover ò igl nov «*Mossaveias*» banduno la stampareia e dumando albiert an tottas casadas surmiranas.

Proximamaintg vign en «*figl sgulont*» a tgittar or da nossas chistettas da brevs. El vign a deir a nossa gliout da panzar vedlonder, tgi noss santieris veian betg propi or da *santieris rumantschs!*

Vistgia an ornat cotschen, scu chegl tgi totga ad en veir uestg, ò ca. avant en onn per l'amprem'eda «*Son Niclo*» fatg visita a noss unfants. La publicaziung tgi ò franc fatg plascheir a noss scolars è stada ena ediziung cuminevla da *l'URS e Romania*.

Ord la reia da nossas publicaziungs less'ia cun special plascheir menziunar la pi novissima, numnadamaintg igl rachint folcloristic da Maria Barabeau-Poltéra: «*Anna Maria, feglia digl Grischung*». L'autoura da chest codesch abitescha oz a Nizza. La rachintaziung è ena autobiografia — damais igl rachint d'ena veta.

«*Pagina da Surmeir*». Igl pi tribulo feagl da nossa litteratura rumantscha è igl 1961 stada la gasettigna meinsila, la «*Pagina da Surmeir*». Igls sies pi fidevel protectour ed intim amei, scolast *Bonifazi Plaz* f. m. ò banduno nous, noss paeis e nossa litteratura per adegna. La freida mort igl ò mano ve tar igl bab celestial. Surmeir perda cun Bonifazi Plaz en digls sies pi fidevels promotours da cultura ed istorgia. La fegn da fenadour vagn nous accumpagnea noss tger amei tar la fossa. En grond pievel igl ò randia la davosa onour. En chor ad hoc da Surmeir ò canto eni commuentonta canzung da fossa. Igl president da l'Uniung Rumantscha ò tignia igl pled funeral ed ò sa ragurdo digls gronds marets digl defunct. Dia igl detta igl repos parpeten. R. I. P.

La *suprastanza* ò gia 5 sedutas. Ella è stada delegada tar las sedutas digl «*Cussegl*» da la Leia Rumantscha e tar la radunanza generala da delegos da la LR scu er tar la festivaziung digl 70 avel anniversari digl parsoura, sign. Stefan Loringett.

Festa populara rumantscha a Vaz

En evenimaint tot special è stada la festa populara rumantscha digls 23 avregl a Vaz. 16 chors e dus musicas instrumentalas òn do suatentscha a l'invitaziung da la suprastanza da l'URS. En grond pievel da Sur- et Sotsés ò mademmaintg catto la veia a Vaz ed ò cotras fatg onour a nossa tgossa rumantscha. L'organisaziung locala da la festa on gia an mangs igl Chor viril, la Musica e la Cumpagnia da mats Vaz. Chesta organisaziung è stada an tots risguards ena excellenta.

Radio. Igl intermediader da programs, scol. sec. Tona Mark, ò demissiuno. An sies pè vign tscharnia scolast Franz Capeder, Salouf.

Igl 29 otgover 1961 è nia inauguro a Dèl igl nov emmettour regiunal d'undas ultracurtas.

Curs da rumantsch. Avant ca. en onn òn 4 scolasts da Surmeir frequento ena dieta rumantscha a Glion, noua tgi prof. Deplazes ò do en intruidamaint, scu tigneur igls curs da rumantsch. Tals curs èn nias dos a Lai (I) ed antschet a Surava.

Lai, igls 4 da schaner 1962

T. Cantieni, pres.

Uniun da Scripturs Rumantschs

Igl noss plan da manar tras *egn curs da perfecziùn* par scripturs cun egn referat da Friedr. Dürrenmatt â stuvieu curdar an l'aua. Igl scripturs vessan dabasegns da saschar seular a las amparadas digl drama a digl gioi radiofonic, a nus vagnagn ad ampruvar d'organisar anzatge an que sen pigls 1962.

La *radunàntza digl on* â gieu liac igls 2 da dezember 1961 a Cuaira. Ela â ligieu sco member nof (par sear Bonifaci Plaz barmiar) an suprastanza sear *Gion Not Spinaz*, Tinizong. Sco suczessur a la Cumissiùn literara (CL) par sear Plaz barmiar vainsa ligieu sear *Gion Peder Thöny*, Basilea, a sco suczessur par sear dr. P. Tomaschett, ca â demissiono, sear *Toni Halter*, Vella.

La suprastanza sacompona peia digls members savundànts:

Curo Mani, San Murezzan, parsura; Teo Candinas, Cuaira, vice-parsura ad actuar; Aita Stricker, Arosa, cassiara; Ludovic Hendry, Schafusa; G. N. Spinaz, Tinizong.

La cumissiùn literara nova sacompona digls members savundànts: rav. dr. A. Wihler, Zuoz, parsura; Cla Biert, Cuaira; prof. dr. J. C. Arquint, Cuaira; Gion Artur Manetsch, Cuaira; Gion Peder Thöny, Basilea; Toni Halter, Vella; (Gion Mani, Andeer, supleant).

La sasida da la *Cumissiùn literara* â gieu liac igls 27 da dez. 1961.

La CL â do premis agls savundànts scripturs:

Drama: Jon Semadeni; *Roman*: Toni Halter; *Novela*: Gion Deplazes; *Poeseias*: Luisa Famos; ad egn *rancunaschiantsha* a G. N. Spinaz par *poeseias*.

Plenavànt â la CL do egn' incumbensa da drama agli scriptur *Gian Belsch* par egn drama biblic «*Il figl pers*».

Pigl on nof â la CL da tractar quater lavurs.

Plenavànt dat l'USR or las «Novas literaras» sco periodic da l'USR ad amprova quattras da promover la literatura a la capiantsha par quela trãnter igls scripturs (interpretaziùn da poeseias etc.).

Curo Mani

Cumünanza Radio rumantsch 1961

L'an 1961 nu purtet grandas müdedas in que chi risguarda ils programs da radio in lingua rumantscha. Nus tscherchains bainshid dad augmenter las emissiuns, ma il studio da Turich, il quel decida finelmaing da las uras d'emissiun, nun ans pudet per intaunt conceder dapü emissiuns. Las trattativas losupra cuntinuan.

Our dal public nu resulta grand rimbomb supra ils programms rumauntschs. Ais que ün segn cha las emissiuns cuntaintan? Ils intermediaders da nos programs scu eir il studio füssan grats scha'l public as fess udir, saia tres criticas u bunas ideas.

La suprastanza da la Cumünanza as avet eir quaist an da's der gio cun il problem da la reorganisaziun dal Radio Svizzer. Que ais üna chosa spinusa. Ouravaunt tuot as sfadieschan las 6 societeds dal circul da Beromünster nempe: las societeds da Basilea, da Berna, da Turich e las societeds da la Svizra centrela e da la Svizra orientela scu eir la Cumünanza da chatter üna sliaziun per la fundaziun da la societad cumünaivla regionela per la Svizra tudais-cha e rumauntscha, scu cha'l Cussagl Federel dumanda. Ma que nun ais simpel, las trattativas sun auncha in cuors.

Dal punct da vista tecnic sun da noter 2 progress allegraivels. Ün emissur da radio d'uondas ultra cuortas cun frequenza moduleda (FM-UKW) ais mis ad ir a Dèl-Salouf. El deserva la Val d'Alvra ed il Surset, duos vals chi avaiavan propi dabsögn d'ün egen emissur. A l'inaguraziun organiset la C. R. R. üna simpla festetta sün quaist bel lö, sü Dèl, e que füt un grand plaschair scu cha il scolars ed il coro Viril da Salouf as dettan paina per imbellir l'evenimaint.

Scu seguond evenimaint tecnic aise da remarcher cha la televisiun svizra fet uossa eir entreda in teritoris rumauntschs. Duos pitschens emissurs da relais, ün a Veulden, ün a Traun derasan la televisiun in Tumglias-cha, e duos simils, ün a Ruschein ed ün a Luven, deservan la Suotselva e la Surselva media.

14 marz 1962

Chr. Badraun

Publicaziuns dalla Ligia 1961

Guardia Grischuna, cudisch da cant per chor viril, 2. ediziun.

OSL e LR ediziuns cumineivlas dall'Ovra svizra per la giuventetgna e la Ligia Romontscha.

Nr. 394 **Ai, ai, ai!** Chi-sarà quai! Disegns e versets da Hans Fischer, rumantsch ladin da Cla Biert. 2. ediziun.

Nr. 760 **Il figliol/Pasch sin tiara** da Leo Tolstoi e Selma Lagerlöf, translatau en romontsch da Flurin Darms. Cuviarta ed illustraziuns Constanz Könz.

Nr. 761 **Marco tschercha sia mamma**, suainter l'istorgia «Da las Apenninas a las Andas» da Edmondo de Amicis. Adattaziun da Philipp Walther, cuverta e designs Curo Tramèr.

Nr. 762 **Gieri pign e ses animals** da Theo Candinas. Cuviarta ed illustraziuns Rico Casparis.

Tevlas biologicas Brunies, ladin, 2. ediziun, 1. e 2. seria.

Periodicas

La Pünt, figliet par la Sutselva. Do or da la squitschareia Roth & Co., Tusàn, an cuminanza cun la Leia Rumantscha. Samtgieu da S. Loringett, Cuir. Vean or mintga meins tanànt or igl fanadur ad avust. XI anada.

La Scoletta, figliet par la Cuminanza Mussadras Rumantschas. 12avla anada. Cumpara 4 gea agl onn da scola an tuts idioms. Toccan oz en cumparidas 653 paginas. Redacziun: Anna-Lina Felix.

Publicaziuns sustenidas 1961

La canzun de Sontga Margriata/Das rätoromanische St. Margaretha-Lied. Separat our da «Die verzauberten Täler» da Christian Caminada.

La Scena nr. 23. Il bal da la schocca cotschna da Jon Semadeni. Gö dramatic cun chant, musica e sots.

La Scena nr. 24. Palantöz. Cuedia in duos acts da Hans Zulliger, tradüt seguond la 3a ediziun da Tista Murk.

Levzas petras, novella da Gion Deplazes. Ediziun dalla Romania 1961.

Zuoz vegl, intuorn ils ons 1890 da Richard Lareida, zavro our dal Fögl Ladin.

Autras publicaziuns romontschas

buca periodicas

Barabeau-Poltera Maria, Anna-Maria, feglia digl Grischun. Rachint folcloristic premiia da l'Uniung da scribents Rumantschs. L'istorgia d'ena veta, cun illustraziuns da l'autoura. Ediziun da l'URS 1961.

Caflich Artur, Mia musa, poesias. Ediziun M. Ferrari, Turich 1961.

Fluors. Cudesch da chanzuns per la giuventüna dat oura da la Ladinia 1960.

Juhe! Cudisch de canzuns per la giuventetgna romontscha. Ediziun della secziun studentica romaniana procurada da Ciril Berther e Giachen Caduff, illustraziuns da Barbara Berther. 1961.

Peer Andri, In viadi in Lucania. 1961.

Novas legreiblas

La *Fundaziun Schiller* ha undrau *Ser Flurin Darms* e giuvna *Luisa Famos* cun in premi da mintgamai 1 000 francs per lur activitad litterara. Igl onn 1960 eran *Gian Belsch* e *Selina Chönz* vegni honorai cun in tal.

Clement Conrad da Scharons che sa buca leger e scriver pli romontsch ha demussau sia simpatia viers igl anteriur lungatg-mumma cun in dun da 20 francs per La Punt.

Il *Bündner Schulblatt* dil zercladur 1961 ha purtau sut il tetel «Einige Bemerkungen der Experten zu den Aufsätzen der Prüfungen 1960» in favoreivel pareri davart diember e qualitad dils concepts dils recruts romontschs.

Ils *chors mixts da Razen e Samedan* ein separticipai cun success dalla 10-avla fiasta svizra da cant per chors mixts a Lucerna e quei cun duas cumposiziuns da *prof. Armon Cantieni* e *prof. Duri Sialm* fatgas aposta per quella occasiun.

Ad *Erlenbach* ein ils plaids per la fiasta federala digl 1 d'uost vegni fatgs els quater lungatgs naziunals. Nies compatriot *dr. Gian Gieré* ha raccoltau in stupent applaus cun siu discuors romontsch.

Ils 26 de zercladur 1961 ei in *chor viril romontsch* vegnius fundaus a Lucerna. El dumbra ussa ver 35 commembers activs e varga 100 passivs. Il presidi ei vegnius confidau a *dr. Placi Cavegn*. Il niev chor stat sut la bitgetta da *Marc Devonas*.

Max Landfors, il fideivel amitg dil romontsch en Svezia, ha visitau il zercladur vargau la Casa Romontscha ed ei s'interessaus gronda-mein da nos problems. Malgrad ch'el ei tschocs da naschientscha enneu, eis el bein da casa els fatgs romontschs. El *Fögl Ladin* dils 23 da schaner 1962 rapporta el dad in'emissiun el radio sved davart nies lungatg e sia litteratura preparada da *Johannes Hedberg*.

Sin lur viadi da studi atras il Grischun han professers e students dil *seminari romanistic dall'universitad da Bonn* era spluntau tier la LR. Els han demussau zun grond interess per ils sforzs pil manteniment da nies lungatg.

Nies compatriot *Eugen Theus*, Miami, USA, in um da 90 onns, ei seresentius pervia d'in plaid dil consul general svizer a New York che ha en in discuors ignorau l'existenza d'in quart lungatg naziunal

en Svizzra. Sin nossa intervenziun tier il departement politic federal ha *cuss. fed. F. Wahlen* schau comunicar, ch'el deploraschi quella sviada e ch'el vegni tier ina proxima occasiun a clamar en memoria als representants dalla Svizzra egl'exteriur l'existenza dil quart lungatg naziunal.

Nos giubilaris

Igl onn vargau ha la LR astgau gratular ad ina biala retscha da gronds amitgs e fautors dil lungatg romontsch. Aschia a *prof. dr. R. von Salis*, president dalla Pro Helvetia, per siu 60 avel anniversari, a *cuss. fed. Philipp Etter* e *prof. Duri Sialm* pil natalezi dils 70 onns, a scolast *Clò Jochberg* pils 75 ed a *Francesco Chiesa* pils 90 onns. Schegie sin posts e camps different, han tut quels umens demussau cun plaid ed ovra cuzzonta attaschadad viers viarva e tradiziun romontscha. Perquei exprimmin nus ad els era en quest liug in cordial engraziament.

Nos morts

La Romontschia deplorascha la mort d'in entira roscha da prominents promoturs e defensurs da sia jerta culturala. En quest liug eis ei nunpusseivel da dar in cumplet maletg da lur meriteivel operar en general e pil romontsch en special. Perquei stuein nus serestrenscher ad ina cuorta menziun. Il pievel romontsch vegn a tener en honor lur memoria.

La damaun dils 18 da schaner 1962 ha il zenn grond dalla catedrala annunziat la mort da *Monsignor Uestg dr. Christianius Caminada* (1876—1962). Quella nuvia ei buca vegnida diltut nunspitgada, saveva ins gie ch'ina nauscha e dolorosa malsogna aveva attaccau igl ault dignitari. Tonaton ha quei fatg irrevocabel contristau profundamein il pievel romontsch.

Il nunemblideivel defunct ei bein staus sco plevon, vicari general e cau dalla vasta diocesa da Cuera en emprema lingia pastur dallas olmas. Mo siu niebel cor ha era adina battiu per siu pievel romontsch che ha gudiu sia speciala affecziun. El ei buca mo secuntentaus da scriver differentas raquintaziuns e descripciuns, na el ei seprofundaus ella litteratura, folclora ed els misteris dils cults retics. Ses studis ein per part reuni ell'ovra «Die verzauberten Täler» cumparida igl atun vargau. Tut special meret ha el per la Romontschia cun edir suenter la mort da dr. Caspar Decurtins igl 11 avel tom dalla Crestomazia retoromontscha che quel aveva giu preparau per la stampa ed il 12 avel cun la poesia contemporanea sursilvana. La Ligia Ro-

romontscha ha d'engraziar agl aultpreziau defunct bia, eis el gie staus dils 1921—1941 commember dalla suprastonza. Sia nunballunconta fideivladad al lungatg matern seigi per nus tuts in glischont exempel.

Ils 21 da schaner 1962 ha in componist e grond amitg dalla canzun romontscha priu comiau da quest mund: *Linard Biert*. Il capavel scolast real e pli tard rector dalla scola dall'Uniun commerciala da Tavau ha buca piars siu cor ellas fatschentas materialas. Oriunds dall'Engiadina bassa, ha el malgrad fetg liunga dimora el territori tudestg manteniu ina ferventa carezia per il lungatg da ses babuns ed exprimiu ses sentiments en biaras e bialas canzuns. Entras ellas viva el vinavon ella memoria da siu pievel.

A Cuera ei advocat *dr. Gaudenz Canova* (1887—1962) morts anetgamein ils 21 da schaner 1962. El era burgheis da Domat e ha adina demussau ina gronda fideivladad viers siu lungatg-mumma e gidau beinenqual client romontsch per l'amur da Diu. Era el Cussegl grond ha el en cass da basegns battiu cun eloquenza e temperament pils interess romontschs. Bugen fageva el sin sias spassegiadas quotidianas ina discurida davart in u l'auter problem cultural.

A Tumegl ein ils dus frars *Andrea e Luzi Castelmur* vegni clamai tier l'armada gronda. Omisus representants da veglia schlatta romontscha han dau biars onns scola. Plinavon han ei mes lur talents a disposiziun per differentes uffecis da vischnaunca e cumin. Andrea Castelmur ha era representau il cumin da Tumliasca el Cussegl grond. En tut lur far e demandar ein els stai fetg conscienzius ad aschia prestau bia buns survetschs a lur convischins.

Il di da nossa davosa radunonza da delegai ha *Hans Erni* (1867—1961), il componist da l'imposanta canzun «Il pur suveran», priu comiau da quest mund. Surtut ils cantadurs sursilvans han d'engraziar ad el in grond diember canzuns fetg apprezzadas ch'el ha ediu ellas siat «Surselvas», mo era ella «Patria», ellas «Flurettas» e duas «Rezias». Hans Erni ha diregiu tut ils chors da Trin, siu vitg nativ, era il renomau chor viril dils da Trin a Tavau e biars onns il Chor viril Alpina a Cuera. Buca pli aschi enconuschenta a nos contemporans, mo perquei buca meins da muntada, ei l'actividad dil preziau defunct sil camp dalla pressa romontscha, ha el gie redigiu biars onns «Il Grischun» e silsunter «La Casa Paterna».

Sco in cametg ord tschiel aviert ha la nova dalla mort anetga e prematura da *prof. dr. Guglielm Gadola* (1902—1961) derasau ils 12 da fenadur 1961 dolur e tristezia denter ses biars amitgs e lecturs da sias numerusas novellas, raquintaziuns popularas e lavurs cultural-historicas. Cun el ha la scola cantunala piars in original e premurau professor da historia e franzos. Aunc pli sensibla ei denton la largia

che siu irrevocabel comiau fa pils Romontschs. Surtut el «Glogn» ed egl «Ischi» ch'el ha omisdus redigiu cun nunstunclenteivla premura ha el purschiu al pievel sursilvan in fetg abundant scazi cultural e litterar. Il scribent popular plein temperament havess aunc giu prompt in grond material pils proxims onns, mo il Tutpussent ha destinau autruisa.

Treis dis suenter la radunonza generala dalla Societad svizra pil teater popular ha *Fritz Gribi*, il president da quella meriteivla organisaziun culturala, stuiu suttacumber anetgamein ad ina nauscha malsogna. Fritz Gribi era fetg beinvulents viers il romontsch. Aunc alla fin dalla numnada radunonza dils 28 da matg 1961 a Glaruna haveva el exprimiu sia simpatia viers nies lungatg. Igl ei denton buca stau cuiu ad el da realisar ses plans en favur dil teater popular romontsch.

Ils 7 da fenadur 1961 ei *prof. dr. Alexander Pfister* (1876—1961) semess a Riehen sper Baselia al ruaus perpeten. Schegie ch'el ha passentau la plipart da sia veta egl jester, ha el entras ses vasts studis davart Gieri Genatsch e sia dimora da vacancas manteniu il contact cun sia patria pli stretga e siu lungatg-mumma. Sias scrutaziuns historicas han scuviert beinenqual vart sulegliva ed umbrivauna da nosa varionta historia grischuna.

Strusch haveva *scolast Bonifazi Plaz* (1906—1961) priu a mauns il manuscret dil Muossavia dramatic II, per far entginas completaziuns buca pli stadas pusseivlas a *prof. dr. Gadola*, ch'era sias forzas gia decimadas entras ina liunga e dolorosa malsogna ein vegnidas tschuncanadas per adina. Buca per nuot han ses compatriots dall' Alvra e Gelgia undrau el cun l'imposanta canzun «La baselgia viglia da Lantsch», eis el gie neu e neu staus in fervent adherent e versau scrutatur da lungatg e cultura romontscha. Surtut per la historia locala da Surmir haveva el ina predileziun. Era cura ch'el ei suenter liunga activitad sco scolast en siu vitg nativ Savognin secasaus a Cuera ha el manteniu la fideivladad viers sia patria surmirana cun redeger entochen la mort «La Pagina da Surmeir», igl organ dall'URS.

Buca ditg suenter siu anniversari da 70 onns ei *prof. Duri Sialm* (1891—1961) vegnius surprius dad ina nauscha malsogna che ha fatg fin a siu viadi terrester ils 18 da december 1961. Cun el ha in um ch'ei sededicaus cun tgierp ed olma agl art musical priu comiau da nus. Gronda affecziun e talent per quei sublim art ed in solid studi professional han mess il fundament per in ordvart fritgeivel operar sco professor da musica, dirigent e componist. La mumma romontscha ha buca profitau pauc da quei fatg. Ei seigi mo regordau als biars scolasts ch'el ha preparau per nos chors, allas pintgas e grondas

composiziuns da canzuns romontschas ch'ei e restan in ornament da nosa cultura ed allas biaras uras ch'il preziau defunct ha impundiu sco dirigent dils chors Alpina e Rezia a Cuera e sco derschader da nundumbrevilas fiastas da cant en tiara romontscha. Malgrad quellas prestaziuns e sia virtuosidad sco pianist ed orgalist ei prof. Duri Sialm adina staus igl um mudest e da bien humor che haveva in bien plaid per in e scadin.

Ell'aulta vegliadetgna da 86 onns ei morts a Genevra *prof. dr. Anton Velleman* nua ch'el ei staus il fundatur ed empren directur dalla scola d'interprets dall'universidad. Prof. Velleman era ni Svizzer ni Romontsch. Tonaton ha el empriu nies lungatg ed ei sefatschentaus fetg intensivamein cun quel. Aschia eis el autur da dus toms da grammatica ladina e digl enconuschent «Dicziunari scurznieu da la lingua ladina cun traducziun tudais-cha, francesa ed inglesa» che cuntegn era numerusas indicaziuns topograficas e demograficas. La vischnaunca da Zuoz ha undrau el ch'ei era staus igl empren directur dil Lyceum Alpinum cun il dretg da burgheis d'honor.

Quen e bilanza 1961

Quen d'administraziun

A. Quen general

ENTRADAS

1. Entradas generalas

	frs.	frs.
Confederaziun, contr. directa	100 000.—	
Confederaziun, tras cantun	10 000.—	
Cantun subsidi regular	80 000.—	
Vischnauncas	2 299.70	
Tscheins activs	1 884.85	
Autras entradas	857.45	195.042.—

2. Entradas diversas

Teater	—.—	
Cuors da lungatg	3 354.—	3 354.—

3. Entradas per las acziuns specialas

Legat Anton Cadonau	800.—	
Vischnauncas per scolettas	21 919.20	
Scolarets	7 821.75	
Marcau da Cuera	5 000.—	
Marcau da Turitg	2 000.—	
Ovras da Domat SA. per scoletta	3 000.—	
La Punt, abbonents	1 740.60	
La Punt, subs. Fundaziun Cadonau	1 500.—	
Domat per acziun speciala	650.—	
Renania per scolettas	200.—	
Uniun da puras Flem	250.—	
Autras entradas	71.60	44 953.15

4. Ord reserva:

Premis per ovras litt. novas	1 500.—	
OSL/LR, Ovla svizra da lectura	2 300.—	
Cumissiun da cant	500.—	
USR a disp. per studis	870.—	
Survetsch da referats	3 000.—	
La fatscha da nos vitgs	3 480.—	11 650.—
		<u>254 999.15</u>

CUOSTS

1. Cuosts generals

	frs.	frs.
a) Cussegle suprastonza		
Cussegl	1 133.05	
Suprastonza	795.90	
Nuder	600.—	
Cumissiun da gestiun	90.—	2 618.95

b) Secretariat

Pagas e contabilitad (bilanza)	30 688.25	
Paga al president	4 200.—	
Viadis, conf., representaziuns	2 061.30	
Material da biro	1 955.75	
Portis e telefons	2 550.05	
Tscheins per locals	4 176.—	
Scauldament e glisch	944.13	
Schubergiar, material, cuosts communabels	1 479.40	
Reparaturas, manteniment, curtgin	231.80	
Amortisaziuns	659.55	48 946.23

c) Cuosts finansials

Tscheins passivs	493.40	
Taxas da banca e posta	243.65	737.05

d) Divers cuosts

Biblioteca ed archiv	682.10	
Abonnements e pintgas contribuziuns	486.50	
Lavurs tras tiarzas personas	948.50	
Segirada per vegls e survivents	3 805.90	
Prestaziuns socialas	2 272.85	
Inserats, prospects, inscripziuns	325.10	
Propaganda, rapport, Nossas Novas	1 858.60	
Segirada, diversa	565.60	10 945.15

2. Subsidis

a) Subsidis regulars

Società Retorumantscha	3 700.—	
Romania	5 000.—	
Uniun dals Grischs	3 700.—	
Renania	3 700.—	
Uniung Rumantscha da Surmeir	3 700.—	
Uniun da Scripturs Rumantschs	1 000.—	
Cumünanza Radio Rumantsch	300.—	21 100.—

Transport 84 347.38

	frs.	frs.
Transport		84 347.38
b) Subsidis suppl. allas societads regionalas tenor clav nova e SRR		
Società Retorumantscha	2 000.—	
Romania	9 600.—	
Uniun dals Grischs	6 480.—	
Renania	2 160.—	
Uniung Rumantscha da Surmeir	2 880.—	
LR per acziuns specialas	2 678.75	25 798.75
c) Subsidis a disposiziun dallas societads per survetsch da referats		
Romania	573.95	
Uniun dals Grischs	700.—	
Renania	580.40	
Uniung Rumantscha da Surmeir	570.—	
Uniun da Scripturs Rumantschs	700.—	
Ligia Romontscha	843.80	3 968.15
d) Subsidis a disposiziun dallas societads per survetsch: La fatscha da nos vitgs		
Romania	1 016.—	
Uniun dals Grischs	1 720.—	
Renania	450.—	
Uniung Rumantscha da Surmeir	750.—	
Ligia Romontscha	146.—	4 082.—
e) Subsidis a disposiziun dallas societads per cudischs d'affons		
Romania	435.—	
Uniun dals Grischs	870.—	
Renania	870.—	
Uniung Rumantscha da Surmeir	435.—	2 610.—
f) Subsidis specialas		
Per ediziuns litteraras e musicalas	3 000.—	
Subsidis a particulars	2 690.—	
Premis per ovras litt. novas a disp. dall'USR tenor regl.	2 000.—	
Uniung Rumantscha Surmeir per «Muossaveia da plets novs»	500.—	
Cumissiun da cant	664.80	
Cumissiun litterara USR	500.—	
USR a disp. per studis	870.—	10 224.80
3. Acziuns generalas		
Teater	2 236.—	
Cuors da lungatg	8 454.—	10 690.—
Transport		141 721.08

	frs.	frs.
Transport		141 721.08
4. Acziuns specialas per igl intschess periclitau		
a) Scolettas dalla LR		
Pagas allas mussadras	49 103.45	
Material da scola e mobiglia	1 056.20	
Tscheins per locals da scoletta Cuera	2 400.—	
Schubergiar, glisch, iert per scol. Cuera	1 426.45	
Scauldament	458.29	54 444.39
b) Scolettas sustenidas		12 026.65
Contribuziuns supplementaras a scolettas		
Domat	1 000.—	
Domat, Ovras Domat SA tras LR	2 000.—	
Trin, Ovras Domat SA tras LR	500.—	
Razén, Ovras Domat SA tras LR	500.—	4 000.—
c) Instrucziun dallas mussadras e survigilanza dallas scolettas		
Paga alla instructura	7 984.40	
Spesas da viadi per survigilanza	2 166.75	
Cuosts dils cuors per mussadras	979.42	
Prestaziun sociala	441.70	
Segirada, diversa	159.30	11 731.57
d) Scola primara		
Cudischets da scola Suts./Plaun	120.—	
Cuors en scola	200.—	320.—
e) Lectura per carschi		
Lectura Sutselva ed il Plaun	590.35	
La Scoletta	210.40	
La Punt	5 069.20	5 869.95
5. Mieds reservai		
Contribuziun all'USR pil teater	1 000.—	
USR a disp. per studis	870.—	
Muossavia dramatic II	3 100.—	
Cudischets da scola Suts./Plaun	2 000.—	
Lectura Sutselva ed il Plaun	500.—	
Cuors vallader da J. C. Arquint	8 000.—	
Survetsch da referats / Fatscha da nos vitgs	3 149.85	18 619.85
		<u>248 733.49</u>
Entradas		254 999.15
Cuosts		<u>248 733.49</u>
Avanzament		<u>6 265.66</u>

B. Quen per las ediziuns

ENTRADAS

1. Entradas per las singulas ediziuns

	frs.	frs.
Cantun ord il fond cult. per vocabularis	25 000.—	
Pro Helvetia per Guardia Grischuna	2 500.—	
Pro Helvetia per Tevlas biologicas Brunies	1 000.—	
Ligia Romontscha per Guardia Grischuna	1 000.—	
Ligia Romontscha per Tevlas biol. Brunies	2 000.—	31 500.—

2. Vendita

Vocabulari tud.-rom. sursilvan	1 122.20	
Dicziunari tud.-rum. ladin	660.04	
Uorsin	139.05	
Brunies: Plauntas e bes-chas	453.30	
OSL e LR	1 069.84	
Canzunettas e versets	190.15	
Pieder Spelau	100.05	
Laudinella	953.80	
Guardia Grischuna	301.80	
Grammatica Nay, Bien di, bien onn	1 398.46	
Canzuns per chors	778.70	
Pignoc	50.—	
Nossas Praulas	237.40	
Flurina	563.85	
Musa Rumantscha	171.10	
Bibliografia I e II	327.65	
Cuors da Rumantsch vallader	103.85	
Cuors da Rumantsch sutsilvan	181.60	
Istorgias da Barba Plasch	66.20	
Diversa	2 847.76	11 716.80

3. Augment da valeta

Augment dils cudischs avon maun	4 542.75	
Augment dils debiturs	285.37	4 828.12
		<u>48 044.92</u>

CUOSTS

Cuosts per las singulas ediziuns	frs.	frs.
Vocabulari rom.-tud. sursilvan		
a) Redacziun e correctura	7 920.95	
b) Stampa	10 000.—	
Dicziunari rum.-tud. ladin		
a) Redacziun e correctura	16 238.05	
b) Stampa	20 000.—	
Vocabulari da Surmeir	4 605.25	
Pledari da Sutselva	4 463.—	
Cudischets dall'OSL e LR	4 489.50	
Ovras da Peider Linsel	301.20	
Guardia Grischuna	7 017.95	
Tevlas biologicas da Brunies	2 951.80	
Laudinella	72.—	
Cuors vallader da J. C. Arquint	700.—	
Il pled puter da W. Scheitlin	2 000.—	
Diversa	2 066.30	82 826.—
		<hr/>
		82 826.—
		<hr/>
Cuosts		82 826.—
Entradas		48 044.92
		<hr/>
Deficit		34 781.08
		<hr/>

Bilanza

ACTIVAS	frs.	frs.
Cassa	132.95	
Schec postal	4 425.—	
Carnet da spargn nr. 331831	952.80	
Carnet da spargn nr. 350793	5 752.30	
Carnet da spargn nr. 366740	530.10	
Carnet da spargn nr. 366741	745.05	
Debiturs dallas ediziuns	2 085.53	
Debiturs divers	292.80	
Cudischs avon maun	32 613.45	
Activas transitorias	3 839.20	
Participaziun Radio Turitg	200.—	51 569.18
	<hr/>	
Maschinas da biro	3 411.70	
Mobilia da biro	2 523.85	
Mobilia en scoletta	1.—	
Biblioteca LR e Caviezel	1.—	5 937.55
	<hr/>	
Casa Romontscha		
Legat Florentina Töndury	5 000.—	
Legat dr. Felix Calonder	15 000.—	20 000.—
	<hr/>	
Banca cantunala		
Legat Anton Cadonau	10 000.—	
Legat Eduard Bezzola	5 000.—	
Legat Georges Wilh. Lamercier	10 000.—	
Legat Gian Saratz	2 500.—	
Legat dr. Pieder Tuor	2 000.—	29 500.—
	<hr/>	
Deficit 1960	18 374.85	
Deficit 1961 Quen d. ediziuns 34 781.08		
Avanzament 1961 Quen general 6 265.66		
Deficit effectiv 1961	28 515.42	46 890.27
	<hr/>	<hr/>
		153 897.—

PASSIVAS

	frs.	frs.
Quen current Banca cantunala	31 160.—	
Crediturs divers	3 721.15	
Cassa da spargn per personal LR	6 686.—	
Passivas transitorias	500.—	42 067.15
	<hr/>	
Emprest Fundaziun Augustin	3 060.—	
Emprest Fond naziunal	25 000.—	28 060.—
	<hr/>	
Reservas		
La Scoletta, feagl per las muss.	250.—	
Per las scolettas	4 500.—	
Per ovras litt. novas	13 500.—	
Per ovras musicalas	5 000.—	
Cumissiun da cant	1 500.—	
USR a disposiziun per studis	870.—	
USR a disposiziun per teater	1 000.—	
Lansel/Ed. commemorativa	2 000.—	
Cudischets da scola Suts./Plaun	2 000.—	
Lectura Sutselva ed il Plaun	500.—	31 120.—
	<hr/>	
La fatscha da nos vitgs	2 018.—	
Survetsch da referats	1 131.85	3 149.85
	<hr/>	
Casa Romontscha		
Legat Florentina Töndury	5 000.—	
Legat dr. Felix Calonder	15 000.—	20 000.—
	<hr/>	
Banca cantunala		
Legat Anton Cadonau per LR	10 000.—	
Legat Eduard Bezzola	5 000.—	
Legat Georges Wilh. Lambercier	10 000.—	
Legat Gian Saratz	2 500.—	
Legat dr. Pieder Tuor	2 000.—	29 500.—
	<hr/>	
		<u>153 897.—</u>

Contribuziun annuala da 5 raps per olma dallas vischnauncas romontschas dapi 1920

Per ils 1961 han las suandontas vischnauncas pagau questa contribuziun

	frs.		frs.		frs.
Mustér	20.—	Domat	100.—	Rona	4.85
Sumvitg	20.—	Bonaduz	50.—	Mulegns	5.—
Trun	50.—	Razén	40.—	Sur	10.—
Schlans	7.50	Preaz	12.—	Segl	15.—
Breil	30.—	Sched	7.—	Silvaplana	10.—
Vuorz	20.—	Traun	3.—	San Murezzan	175.—
Andiast	15.—	Tumegl	12.—	Schlarigna	30.—
Pigniu	5.—	Givolta	20.—	Puntraschigna	50.—
Rueun	25.—	Pasqual	15.—	Samedan	50.—
Ruschein	15.70	Scharans	23.65	Bever	12.—
Schnaus	7.—	Almen	20.—	Madulain	5.—
Schluein	25.—	Clugin	2.30	Zuoz	50.60
Sagogn	25.—	Calantgil	13.25	S-chanf	25.—
Falera	20.—	Andeer	50.—	Zernez	60.—
Flond	6.95	Pignia	5.—	Susch	10.70
Riein	10.—	Ziran	15.—	Lavin	9.80
Sevgein	10.—	Casti-Vargistagn	3.—	Guarda	8.—
Glion	25.—	Maton	10.—	Ardez	25.—
Castrisch	18.25	Vaz	75.—	Ftan	25.—
Surcuolm	3.80	Alvaschein	10.—	Scuol	75.—
Morissen	14.60	Lantsch	20.—	Tarasp	20.—
Cumbel	15.—	Casti	50.—	Sent	36.75
Peiden	5.—	Mon	5.—	Ramosch	26.85
Vella	20.—	Stierva	7.—	Tschlin	20.—
Degen	14.55	Brinzauls	5.50	Müstair	20.—
Vignogn	29.25	Surava	10.—	Sta. Maria	20.—
Lumbrein	27.50	Alvagni	20.—	Valchava	10.—
Surcasti	6.70	Bravuogn	50.—	Fuldera	5.—
Tersnaus	10.—	Salouf	20.—	Tschierv	7.50
Uors	5.—	Riom	10.—	Lü	5.—
Camuns	5.—	Parsonz	5.—		
Duvin	6.30	Cunter	5.70		
Flem	71.10	Savognin	31.50		
Trin	35.—	Tinizong	50.—		

(Sunter uorden geografic)

Scolettas sustenidas dalla LR

	frs.
Alvaschein	936.50
Bravuogn	500.—
Casti	500.—
Castrisch	500.—
Domat	2 000.—
Lantsch	1 500.—
Puntraschigna	500.—
Samedan	500.—
Razén	500.—
San Murezzan	500.—
Schlarigna	500.—
Segl/Engiadina	500.—
Surava	1 090.15
Tinizong	500.—
Trin	500.—
Zuoz	1 000.—
	<hr/>
	12 026.65
	<hr/>

Il quen 1961

Il quen 1961 ei vegnius examinaus manedlamein dalla controlla da finanzas cantunala che ha proponiu al Cussegl pign d'approbar el. Plinavon ha la cumissiun da gestiun dalla LR inspectau quen e gestiun. Nus renviein a siu rapport e serestrenschin allas suandontas remarcas:

A. Quen general

Enviers in deficit prevediu da frs. 1 649.— muossa il quen general in avanzament da frs. 6 265.66 ed in carschament dallas reservas da frs. 6 969.85. En cumparegliazion cun il budget ei igl esit dil quen 1961 pia per frs. 14 884.51 pli favoreivels. A quei resultat han in augment dallas entradas da frs. 5 169.15 e meins expensas da frs. 9 715.36 contribuui. Prestaziuns pli aultas da diversas vischnauncas ed il subsidi da frs. 3 000.— dallas Ovras da Domat SA ein las principalas compenentas dil legreivel augment dallas entradas, ferton ch'il cal dallas expensas ei d'attribuir surtut al fatg, chi diversas scolettas han giu in temps da scola reduciu e ch'igl ei buca stau pusseivel d'exequir tut tenor program.

Las *entradas* ein s'augmentadas pulitamein ord ils motivs gia allegai e grazia ad enzacontas ulteriuras contribuziuns buca budgetadas, aschia da frs. 800.— ord il Legat Cadonau per las scolettas da Flem e Glion e da frs. 1 500.— dalla Fundaziun Cadonau per La Punt.

Il *cuosts generals* restan per rodund frs. 3 000.— sut igl import budgetau. Quei deriva per buna part da quei che las expensas per il cussegl, la cumissiun giuridica, viadis e representaziuns, inserats, propaganda e rapport ein pli bassas. Da l'otra vart surpassan ils cuosts per salaris, portis e segirada per vegls e survivors il preventiv.

Il *subsidis regulars* ein vegni conderschi tenor budget, cun excepziun da quels per survetsch da referats e fatscha da nos vitgs. Tenor conclus dil cussegl dils 2 da fevrer 1961 ein ils imports mess en reserva igl onn 1960 vegni pagai cumpleinamein allas societads, ferton ch'ils subsidis digl onn 1961 ein vegni dai enteifer la summa prevedida el budget a norma dils quens presentai ed eventuals rests mess en ina reserva comunabla dalla quala il cussegl dispona. Quei uorden vala ussa per 3 onns.

Tier ils *subsidis specials* eis ei da constatar in considerabel augment dils subsidis a particulars. Per saver corrispunder meglier a motivai giavischs, preveda il budget 1962 in augment da quei post sin frs. 3 000.—. Cun quei duess ei denton bastar, suenter ch'ina gronda part dils subsidis supplementars va allas societads.

Il tetel *acziuns generalas* reunescha la tgira dil teater e l'assimilaziun da persunas dad auters lungatgs che secasan en tiara romontscha. Cun quei ch'igl ei aunc buca stau pusseivel d'edir il Muossavia dramatic II, vegn igl import buca duvraus mess en reserva. Ils cuors da lungatg han giu bien success, schegie che la munconza da mieds d'instrucziun ladins munta in cert impediment. Il Cuors vallader da J. C. Arquint ei ussa prompts per la stampa, aschia ch'igl ei da spitgar en cuort ina migliur. La conferenza pils scolasts da lungatg ha ord differents motivs buca giu liug. Da l'autra vart ha la LR accordau ina contribuziun da frs. 1 500.— alla Scoula da paur a Lavin e quei ord la ponderaziun, che l'instrucziun da l'atgna glied che lavura a ca-sia seigi aunc pli impurtonta che l'assimiliaziun dils jasters. L'ina ei bein savens la premissa da l'autra.

Las *acziuns specialas* han quei che concerna las scolettas priu il decuors normal. Nus renviein al rapport special sin pag. 5 ed alla survesta sin pag. 36. Quitau fa, sco gia menziunau, il svilup tier las scolas primaras. Deplorablamein ha la cumissiun incumbensada a Domat cun la redacziun dil quart cudisch da leger aunc buca priu a mauns detschartamein las lavurs. In import da frs. 2 000.— ei ussa mess en reserva per quei intent. Era per la lectura Sutselva ed il Plaun han adattai manuscrets muncau. La Punt ha encuntercomi pudiu cumparer regularmein ed augmentar pulitamein il diember da ses abbonents. Sco per tuts stampats creschan denton era cheu ils cuosts.

B. Quen per las ediziuns

Il fatg, che diversas ediziuns han buca pudiu vegnir realisadas enteifer il temps previu, ha per consequenza, ch'il deficit effectiv da quei quen contonscha mo frs. 34 781.08 enstagl frs. 49 100.— tenor preventiv.

Entradas

Il Cussegl pign ha puspei accordau ord il fond da lotteria in credit da frs. 50 000.— pils vocabularis che sereparta miez e miez sils onns 1961 e 1962. Cun quei prezios agid eis ei probabel pusseivel da finanziar la redacziun da tuts quater vocabularis. Nossas istanzas per ulteriuras contribuziuns egl import da frs. 13 000.— per ils cudischs da cant, il Cuors vallader eav. ha nossa regenza denton buca saviu risguardar, aschia che la finanziaziun da quellas ediziuns ei detg greva. Da l'autra vart ha la Pro Helvetia dau suatientscha a nossas damondas e porscha, sco ei seresulta surtut dil preventiv, in fetg considerabel sustegn financial per la caussa romontscha. Bien engraziament!

Il Fond naziunal per la scrutaziun scientifica ha pagau sin nies repetiu giavisch in'empresa quota da frs. 25 000.— digl imprest senza tscheins da frs. 100 000.— ch'el ha concediu per ils dus vocabularis gronds.

La vendita ha contonschiu la summa totala da frs. 11 716.80 viers 9 101.89 digl onn 1960. Quei ei in bi resultat, sch'ins trai en consideraziun, che las ediziuns novas ein stadas fetg restrenschidas e tardivas (Cudischets OSL, Guardia Grischuna e Tablas biologicas).

Ils *cuosts* da redacziun pils vocabularis han contonschiu lur punct culminont, ferton che quels per la stampa dils vocabularis gronds contonschan el igl onn 1962 e dils auters bein ils onns 1963/64. Ei setracta cheu d'enorms buordis che la LR pudess mai purtar senza in generus agid da differentas varts.

Il parsura:

S. Loringett

Rapport approbaus dalla suprastonza ella sesida dils 23 da mars 1962.

Rapport dalla commissiun da gestiun dalla Ligia Romontscha per igl onn 1961

Tenor art. 10 dils tschentaments dalla Ligia Romontscha cumpeglia il revisorat igl organ da controlla finanziaria e la commissiun da gestiun. La controlla finanziaria vegn fatga dalla controlla cantonale da finanzas secund las prescripziuns digl uorden cantonal per quei uffeci e s'extenda sin tut ils quens dalla LR. La commissiun da gestiun ha il duer d'examinar ils quens e la gestiun dalla LR.

La commissiun da gestiun ha, suenter haver priu enconuschientscha dil fetg detagliau rapport dalla Controlla cantonale da finanzas, priu en 2 liungas sesidas invista dils protocols dalla suprastonza e dil cussegl dalla LR, dils rapports e quens dallas societads affilias, da diversas correspondenzas e contracts ed ultra da quei tschentau biaras damondas al secretari, signur Dr. Casaulta, che ha orientau nus da rudien sur da tut ils fatgs dalla LR.

Dallas constataziuns dil rapport dalla controlla cantonale lessen nus relevar il sequent:

1. El mument dalla revisiun fuvan aunc buc avon maun:
 - a) quen e rapport dalla USSR;
 - b) quen dall'Uniun dals Grischs.
2. Ei vegn constatau ch'ils subsidis allas societads regionalas seigien vegni distribui tenor la clav publicada el messadi per

la votaziun cantonala concernent ina contribuziun annuala alla LR. Denton vegn ei exprimiu il giavisch ch'era la commissiun da gestiun detti sin fundament dils rapports dallas societads affiliadas siu pareri en quella damonda. Quei vali era per ils subsidis specials.

3. Ei vegn constatau che tut las proposiziuns fatgas igl onn vargau arisguard la cudischaziun d'entginas posiziuns ein vegnidas exequidas dil secretariat dalla LR sco giavischau.
4. Resumond vegn ei constatau che la contabilitad dalla LR seigi menada schuber e correct. Ei vegn proponiu d'approbar il quen da gestiun sco era il quen dalla vendita da cudischs e la bilanza.

Era la commissiun da gestiun ha l'impressiun ch'ils daners dalla LR seigien vegni impundi tenor las prescripziuns e ses intents.

Arisguard l'acziun «Fatscha da nos vitgs» ei nossa commissiun dall'opiniun che la LR e sias societads sappien subvenzionar inscripziuns romontschas e forsa maletgs che stattan en connex cun talas, mo buca flurs e renovaziuns da baghetgs. La scoula da paur a Lavin ei segir ina instituziun che corrispunda als basegns da nies temps che duei vegnir apprezzada. Denton survargass ei ils intents dalla LR, sche la scola sco tala vegness alla liunga sustenida finanziamein dad ella. Da l'autra vart eis ei en uorden, sche referats teni en romontsch en quella ed autras scolas vegnan subvenzionai.

Il quen dalla LR per 1961 siara cun in deficit da fr. 28 515.42. Cumpriu en il vegl saldo munta il deficit sin la respectabla summa da fr. 46 890.27. Il preventiv per 1962 quenta danovamein cun in deficit da fr. 72 630.— (fr. 17 630.— plus fr. 55 000.—). Quei fagess ensemen fr. 119 520.27, pia in bionton dapli che la rauba dalla LR. Quellas perspectivas admoneschan da discargar la LR da subsidis specials e dad autras expensas e surschar quellas allas societads regionalas che siaran giu lur quens bia meglier che la LR.

Sin fundament dil rapport dalla Controlla cantonala da finanzas e da nossas constataziuns proponin nus d'approbar ils quens e la bilanza dalla LR e da dar descharscha als organs responsabels cun grond engraziament.

Cuera, ils 10 da mars 1962

La commissiun da gestiun:

Caspar Spescha

M. Albertin

P. Signorell